

ĐẢNG CỘNG SẢN CÓ THỂ TỒN TẠI BAO LÂU NỮA Ở TRUNG QUỐC?

Nguồn: Jamil Anderlini. “How long can the Communist party survive in China?” *Financial Times*, 20 September 2013.

Biên dịch & Hiệu đính: Lê Hồng Hiệp

Khi nền kinh tế chững lại và sự bất mãn của tầng lớp trung lưu tăng lên, giờ đây câu hỏi trên được đặt ra không chỉ ở bên ngoài mà ngay cả chính trong lòng Trung Quốc. Ngay ở Trường Đảng Trung ương người ta cũng đang bàn luận về một điều hù y: sự sụp đổ của chủ nghĩa cộng sản Trung Quốc.

Nằm giữa ngôi trường đào tạo tình báo hàng đầu Trung Quốc và cung điện mùa hè của các hoàng đế xưa kia ở phía Tây Bắc Kinh là nơi duy nhất ở nước này nơi sự sụp đổ của đảng cộng sản cầm quyền có thể được thảo luận công khai mà người ta không sợ bị trừng phạt. Nhưng địa chỉ rợp bóng cây này không phải là nơi đóng trụ sở của những viện nghiên cứu tư vấn chính sách theo tư tưởng tự do được Mỹ tài trợ hay cứ địa của một tổ chức bất đồng chính kiến ngầm. Đó là nơi đóng trụ sở của Trường Đảng của Ban Chấp hành Trung ương Đảng cộng sản Trung Quốc, viện đào tạo giới tinh hoa cho các nhà lãnh đạo độc tài của nước này vốn được miêu tả trong tuyên truyền chính thức là “lò tôi luyện tinh thần của các đảng viên”.

Trường Đảng Trung ương được thành lập năm 1933 để huấn luyện cho các cán bộ về chủ nghĩa Mác, chủ nghĩa Lênin và sau này là Tư tưởng Mao Trạch Đông, và các hiệu trưởng trước đây của trường bao gồm đích thân Mao, vị Chủ tịch nước được cất nhắc gần đây Tập Cận Bình và người tiền nhiệm của ông là Hồ Cẩm Đào. Để theo kịp những chuyển biến to lớn đã diễn ra trong xã hội Trung Quốc, chương trình giảng dạy của trường đã được cải tiến mạnh mẽ trong những năm gần đây. Các học viên sẽ không chỉ nghiên ngẫm về các

triết lý trong bộ *Tư bản luận* hay “Lý thuyết Đặng Tiểu Bình” mà còn được dạy các khóa học về kinh tế, luật pháp, tôn giáo, quân sự và tư tưởng chính trị phương Tây. Bên cạnh xem các phim tài liệu về chống tham nhũng và tham gia hát đồng ca các bài ca cách mạng, các cán bộ đảng trung – cao cấp còn được học cách thưởng ngoạn opera và các lễ nghi ngoại giao.

Một thay đổi quan trọng hơn đối với thể chế được thiết lập nhằm tăng cường tính thuần khiết về ý thức hệ này chính là vai trò tương đối mới mẻ của nó như là một khu vực tự do tư tưởng, nơi hầu như mọi thứ đều có thể được đưa ra thảo luận. “Chúng tôi vừa có một seminar với một nhóm lớn các đảng viên nhiều ảnh hưởng và họ đã hỏi chúng tôi rằng chúng tôi nghĩ đảng còn cầm quyền được bao lâu và chúng tôi đã chuẩn bị gì cho tình huống khi nó sụp đổ,” một giáo sư Trường Đảng muốn ẩn danh vì không được phép nói chuyện với truyền thông nước ngoài nói. “Thực sự đây là câu hỏi ai ở Trung Quốc cũng thắc mắc nhưng tôi e rằng đó là một câu hỏi rất khó trả lời”.

Những người thừa kế cuộc cách mạng năm 1949 của Mao còn có thể cầm quyền bao lâu nữa là một câu hỏi kinh niên được nêu ra từ cuộc thăm sát ở Quảng trường Thiên An Môn năm 1989 và sự tan rã của Liên Xô. Nhiều dự đoán thẳng thừng về sự sụp đổ sắp diễn ra đã xuất hiện rồi biến mất nhưng đảng vẫn tiếp tục tồn tại và thậm chí phát triển mạnh hơn, đặc biệt là sau khi nó mở cửa chấp nhận cho các nhà tư bản được gia nhập đảng lần đầu tiên cách đây một thập niên. Ngày nay đảng cách mạng của giai cấp vô sản có lẽ được miêu tả tốt nhất như là phòng thương mại lớn nhất của thế giới và gia nhập đảng là cách tốt nhất để các thương nhân thiết lập mạng lưới quan hệ và giành được những hợp đồng béo bở.

Trong vòng chưa đầy 5 năm tới, Đảng cộng sản Trung Quốc sẽ thách thức kỷ lục đảng chính trị cầm quyền liên tục lâu nhất trong lịch sử của Đảng cộng sản Liên Xô (cầm quyền 69 hay 74 năm tùy theo cách tính) và Đảng Cách mạng Thể chế Mexico (71 năm cho tới năm 2000). Lý thuyết về hiện đại hóa cho rằng các hệ thống chuyên chế có xu hướng sẽ dân chủ hóa khi thu nhập người dân tăng lên, rằng sự ra đời của một tầng lớp trung lưu rộng lớn sẽ đẩy nhanh quá trình này và trì trệ kinh tế theo sau một giai đoạn tăng trưởng nhanh kéo dài khiến cho việc quá độ lên dân chủ sẽ dễ dàng diễn ra hơn. Tình trạng bất bình đẳng nghiêm trọng và càng ngày càng sâu sắc đi kèm với tham nhũng tràn lan có thể bổ sung thêm các động lực cho sự thay đổi.

Tất cả những nhân tố này giờ đang hiện diện ở Trung Quốc nhưng một số nhà lý thuyết chính trị, bao gồm nhiều người ở Trường Đảng Trung ương, lại cho rằng Trung Quốc là một quốc gia biệt lệ về văn hóa lẫn chính trị và làn sóng sụp đổ của các chế độ chuyên chế đang dâng cao ở thế giới Ả Rập sẽ không bao giờ chạm tới bờ Trung Quốc. Những người khác, bao gồm các nhà trí thức có ảnh hưởng của Trung Quốc, các nhà nghiên cứu Trung Quốc nổi tiếng và thậm chí các đảng viên lão thành có đầu óc tự do lại tin rằng đây đang là những ngày cùng thán tận trong kỷ nguyên cầm quyền của đảng cộng sản và đảng sẽ bị xóa sổ nếu không chịu sớm tiến hành những cải cách chính trị nghiêm túc.

“Thiên thu vạn đại”

Chen Shu là một giáo sư về lịch sử đảng, “xây dựng đảng” và tư tưởng Mao Trạch Đông tại Trường Đảng Trung ương và quan điểm của ông phản ánh cách nghĩ chính thống trong giới cầm quyền chớp bu của đảng. Dù bên trong hàng rào của Trường diễn ra những trao đổi quan điểm và tranh luận học thuật sôi động thì người nước ngoài vẫn bị cấm vào trường nếu không được cấp phép đặc biệt, một nguyên tắc xuất phát từ thời sự tồn tại của trường vẫn còn là một bí mật nhà nước. Chen đã hào phóng đồng ý tiếp phỏng viên của *Financial Times* ở một phòng trà đối diện cung điện mùa hè nhưng ông tỏ ra mất kiên nhẫn khi được hỏi về tương lai của đảng. “Những lý thuyết về sự khủng hoảng của Trung Quốc và sự sụp đổ của Trung Quốc đều hoàn toàn là cách nghĩ của phương Tây”, ông nói bằng một giọng điệu rõ ràng cho thấy từ “phương Tây” hàm ý tiêu cực. “Người ta càng gây áp lực lên văn hóa Trung Quốc và đảng cộng sản thì họ lại càng trở nên đoàn kết và đồng lòng hơn và họ lại càng có khả năng tạo ra những điều thần kỳ.” Lin Zhe là một giáo sư của Trường Đảng Trung ương, người đã dành hai thập niên qua nghiên cứu về cách đảng chống tham nhũng trong hàng ngũ của mình. Cũng tại phòng trà nêu trên bà đã hân hoan dự báo rằng đảng sẽ kỷ niệm 100 năm cầm quyền của mình vào năm 2049 và rằng đảng đang chuẩn bị cầm quyền theo cách nói của câu tục ngữ Trung Quốc là “thiên thu vạn đại”. Nhưng cả Lin và Chen đều cảnh giác cho rằng tính chính danh của đảng đang bị đe dọa bởi tình trạng tham nhũng đã tràn lan khắp mọi cấp độ của hệ thống. “Vấn đề này rất nguy hiểm và như các nhà lãnh đạo hàng đầu của Trung Quốc đã nói, nó có thể dẫn tới sự sụp đổ của đảng cũng như của quốc gia,” bà Lin nói.

Sự dẻo dai của chế độ chuyên chế

Trong cuốn sách năm 1992 của mình mang tựa đề *Sự cáo chung của lịch sử và con người cuối cùng [The End of History and The Last Man]*, Francis Fukuyama đã lập luận rằng dân chủ tự do phương Tây đại diện cho thể thức cuối cùng của sự cai trị con người và là điểm tận cùng trong sự tiến hóa của ý thức hệ. Lập luận của ông được hậu thuẫn bởi sự bùng nổ mạnh mẽ của dân chủ trong thế kỷ 20. Theo tổ chức phi chính phủ Freedom House của Mỹ, vào năm 1900 không quốc gia nào trên thế giới có một nền chính trị đa đảng cạnh tranh với quyền bỏ phiếu phổ thông và chỉ khoảng 12% nhân loại sống dưới các thể chế có thể coi là ít nhiều dân chủ. Tới đầu thế kỷ 21, 120 trong số 192 quốc gia được công nhận trên thế giới đã được cai trị bởi các nền dân chủ dân cử và 60% dân số thế giới sống dưới các chính quyền được bầu lên một cách dân chủ.

Fukuyama, giờ là một nghiên cứu viên cao cấp tại Đại học Stanford, nói ông tin rằng Trung Quốc sẽ đi theo con đường của hầu hết các quốc gia, có thể thông qua một quá trình tự do hóa dần dần vốn rốt cuộc dẫn tới dân chủ. Nhưng nếu điều đó không xảy ra, ông cho rằng các cuộc nổi dậy của người dân dưới dạng Mùa xuân Ả Rập cũng là một khả năng.

“Mô hình chính trị của Trung Quốc không bền vững do tầng lớp trung lưu ngày càng gia tăng – đây chính là lực lượng đã thúc đẩy dân chủ ở mọi nơi khác,” ông nói. “Thế hệ mới của Trung Quốc rất khác so với thế hệ đã từ bỏ nông nghiệp và thúc đẩy làn sóng công nghiệp hóa thứ nhất – họ được giáo dục tốt hơn, giàu có hơn nhiều và có những đòi hỏi mới, những đòi hỏi như không khí sạch, nước sạch, thực phẩm an toàn và những vấn đề khác vốn không thể được giải quyết chỉ bằng tăng trưởng kinh tế nhanh.”

Ước tính về quy mô tầng lớp trung lưu Trung Quốc khác nhau tùy thuộc vào định nghĩa được sử dụng nhưng có một điều chắc chắn là tầng lớp này vẫn hầu như chưa tồn tại cách đây hai thập niên và giờ đây đang tăng trưởng theo cấp số nhân. Hãng tư vấn McKinsey nói rằng nhóm dân cư mà hãng này gọi là “tầng lớp trung lưu cao cấp” – bộ phận dân số có thu nhập theo hộ gia đình hàng năm trong khoảng 17.350 đô la đến 37.500 đô la – chiếm khoảng 14% dân số các hộ dân thành thị Trung Quốc vào năm ngoái và sẽ tăng lên đến 54% số hộ gia đình trong vòng chưa đầy một thập niên tới.

Trung Quốc thường được viện dẫn như một bằng chứng để bác bỏ lý thuyết của Fukuyama, khi các nhà phê bình lập luận rằng quá trình thường xuyên tự đổi mới mình của đảng phản ứng với các đòi hỏi và nhu cầu của người dân nhanh lẹ hơn nhiều so với các hệ thống chuyên chế truyền thống. Cho tới vài năm trước đây, David Shambaugh, giám đốc Chương trình Chính sách Trung Quốc tại Đại học George Washington và là chuyên gia hàng đầu về hệ thống chính trị Trung Quốc, vẫn là một người ủng hộ mạnh mẽ quan điểm này. Nhưng ông đã thay đổi quan điểm và giờ đây tin rằng đảng đang ở trong một trạng thái suy thoái và phản ánh những ngày hấp hối của các triều đại Trung Quốc trong lịch sử trước đây.

Các dấu hiệu cho điều này bao gồm một ý thức hệ nhà nước trống rỗng mà xã hội không còn tin tưởng, chỉ phục tùng mang tính lấy lệ; tình trạng tham nhũng ngày càng tồi tệ; thiếu khả năng cung cấp cho người dân một hệ thống phúc lợi xã hội đầy đủ và một cảm giác mất an ninh và thất vọng lan tràn trong dân chúng. Các dấu hiệu khác bao gồm tình trạng bất ổn sắc tộc và xã hội gia tăng, nạn bè phái trong giới lãnh đạo, suu cao thuế nặng với lợi nhuận chủ yếu chui vào túi các quan chức, tình trạng bất bình đẳng về thu nhập nghiêm trọng và càng ngày càng tăng, cùng với nền pháp trị không đáng tin cậy.

Shambaugh nói rằng một chỉ dấu mạnh mẽ cho thấy niềm tin vào hệ thống rất ít ỏi chính là số lượng những người giàu Trung Quốc có tài sản và nhà đất ở nước ngoài, tài khoản ngân hàng và số con em đang theo học tại các trường đại học phương Tây.

“Những cá nhân này đã sẵn sàng tháo chạy ngay lập tức, ngay khi chế độ chính trị lâm vào cảnh hấp hối – nhưng họ sẽ vẫn tiếp tục ở lại Trung Quốc để vơ vét tới tận đồng nhân dân tệ cuối cùng trước lúc thời khắc đó xảy tới,” ông nói. “Hành vi phòng bị nước đôi của họ nói lên nhiều điều về sự ổn định mong manh của nhà nước độc đảng ở Trung Quốc ngày nay.”

Xác ướp trong cỗ quan tài pha lê

Nằm trên Thiên An Môn ở cổng phía nam của Tử Cấm Thành là một bức chân dung khổng lồ của Mao Trạch Đông đang nhìn ra quảng trường cùng tên sang phía bên kia nơi có tòa lăng mà ở đó xác ướp của ông đang nằm cuộn trong một lá cờ cộng sản. Mỗi buổi sáng trong tuần trừ thứ Hai, những hàng dài du khách Trung Quốc lại rồng rắn xếp hàng dọc quảng trường đợi được vào lăng nhìn thấy thi hài của vị lãnh tụ quá cố trong cỗ quan tài trong suốt.

Một thập niên trước người ta vẫn thường chứng kiến những sự vỡ òa cảm xúc và những người hành hương nghẹn ngào quỳ xuống trước thi hài vị “hoàng đế đỏ” của đất nước Trung Hoa. Nhưng những ngày này, cảm xúc chủ yếu của những khách tham quan là sự thờ ơ và có chút ít thất vọng. “Tôi chờ cả tiếng đồng hồ chỉ để thấy vậy thôi sao?”, một khách tham quan trung tuổi nói với giọng địa phương. “Tôi chắc rằng đó là một bức tượng sáp, thật là phí phạm thời gian quá đi mất!”

Sự thay đổi thái độ âm thầm này trong suốt thập niên qua tượng trưng cho một biến chuyển sâu sắc hơn trong lòng xã hội Trung Quốc khó có thể định lượng nhưng ngày càng rõ ràng. “Nền tảng tư tưởng của đảng thực sự hết sức trống rỗng, Perry Link, một giáo sư tại Đại học California Riverside và là một trong những chuyên gia phương Tây về Trung Quốc được kính trọng nhất nói. “Ngày nay người ta vào đảng chỉ để tạo quan hệ và trục lợi hơn là vì các lý tưởng xã hội chủ nghĩa.”

Có lẽ chất xúc tác quan trọng nhất dẫn tới sự hoài nghi tăng cao đối với chính quyền chính là sự xuất hiện của truyền thông internet đại chúng. Chế độ kiểm duyệt mạng của Trung Quốc là một trong những chế độ hà khắc nhất trên thế giới, với Twitter, Facebook, YouTube và vô số trang mạng và dịch vụ trực tuyến khác bị chặn vì đảng sợ rằng những công cụ này có thể được sử dụng để tổ chức hoạt động chính trị đối lập. Nhưng một sự bùng nổ các dịch vụ thay thế nội địa do chính phủ kiểm soát, đặc biệt là trang tiểu blog Weibo giống với Twitter, vẫn cho phép người dùng đi vòng qua sự kiểm soát công luận của đảng theo một cách mà trước đây không thể xảy ra.

Khi nền kinh tế Trung Quốc chững lại và sự bất mãn ngày càng tăng vì một loạt các vấn đề bắt nguồn từ việc người dân không được phép tham gia chính trị, chính sự mất quyền kiểm soát đối với các suy nghĩ, ý tưởng và các thông điệp là điều mà đảng thực sự lo lắng.

“Bảy điều không được bàn”

Shen Zhihua là giáo sư tại Đại học Sư phạm Hoa Đông, chuyên nghiên cứu Liên Xô và là con trai của một sĩ quan Giải phóng Quân từng chiến đấu bên cạnh Mao trong cuộc cách mạng. Ông bị bỏ tù 2 năm thời kỳ đầu những năm 1980 sau khi bị buộc tội oan là làm gián điệp cho CIA. Vào tháng 9/2009, Shen tham gia một nhóm nhỏ các học giả tin cậy được cựu chủ tịch nước Trung Quốc Giang Trạch Dân triệu tập để thảo luận về sự sụp đổ của Liên Xô.

“Gorbachev đã phản bội cách mạng,” Giang nói với nhóm học giả khi yêu cầu họ xác định các yếu tố cụ thể dẫn tới sự sụp đổ của Liên Xô.

Theo Shen, quan điểm của Giang là quan điểm chính thống được chấp nhận đối với các lãnh đạo Trung Quốc bao gồm cả chủ tịch Tập Cận Bình. Trong một diễn văn đọc trước các đảng viên ngay sau khi được bầu làm người đứng đầu đảng và quân đội cuối năm ngoái, Tập nói rằng đế chế Xô Viết đã sụp đổ “vì không ai đủ dũng cảm để đứng dậy và phản đối”.

Học giả Shambaugh từ Đại học George Washington cho rằng “Một thực tế khó có thể nhân mạnh thêm là Đảng cộng sản Trung Quốc vẫn đang sống dưới cái bóng của Liên Xô – họ vẫn nhận thức rất rõ các cải tổ mà Gorbachev thực hiện và tuyệt đối từ chối đi theo con đường đó.”

Biểu hiện bề ngoài mạnh mẽ của Tập phù hợp với lập trường ngày càng cứng rắn mà ông thể hiện trên sân khấu quốc tế khi mà Trung Quốc tiếp tục phát triển trở thành “siêu cường thứ hai” của thế giới. Nhưng khi chính quyền mới diễu võ dương oai ở nước ngoài, đặc biệt là trong các tranh chấp lãnh thổ âm ỉ của nước này với các láng giềng phía đông, phía nam và phía tây, thì nghịch lý là nó cũng tỏ ra ngày càng bất an và mất phương hướng ở trong nước.

Giáo sư Link cho rằng “Trung Quốc có nhiều sức mạnh quân sự, ngoại giao và kinh tế hơn so với trước đây rất nhiều và nó có thể yêu cầu những nước khác như Mỹ và Anh thoái lui theo cách mà trước đây nó không thể. Nhưng dù có rất nhiều sức mạnh đối ngoại mới như vậy thì ở trong nước họ dường như lại yếu đuối hơn rất nhiều, quan ngại hơn rất nhiều về việc họ còn có thể trụ lại được trên chảo dầu đang sôi này bao lâu nữa.”

Kể từ khi lên nắm quyền, Tập đã chỉ đạo một loạt các cuộc đàn áp mạnh tay lên những người bất đồng chính kiến, quyền tự do ngôn luận, những phần tử ly khai sắc tộc và xã hội dân sự, đồng thời không cho thấy dấu hiệu nào ông là một nhân vật cải cách dấu mặt mà một số người đã hi vọng. “Tài liệu số chín”, một văn bản mật được phân phát cho các cán bộ hội tháng Tư và bị rò rỉ ra báo chí hải ngoại, đã cho thấy ban lãnh đạo mới bất an đến thế nào về những mối đe dọa được nhận thấy đối với sự cai trị của đảng. “Các thế lực thù địch phương Tây và những kẻ bất đồng chính kiến trong nước đang thường xuyên thâm nhập vào lãnh địa tư tưởng”, tài liệu cho biết. “Nhằm bảo vệ sự cầm quyền của đảng, cần phải chú ý để những cách nghĩ, lập trường và hành động sai lầm.”

Theo tài liệu này, đảng đã tham gia vào một cuộc đấu tranh “khốc liệt” liên quan đến bảy mối đe dọa nghiêm trọng mà bây giờ thường được nhắc đến trong giới học giả Trung Quốc là “bảy điều không được bàn đến”. Đứng đầu danh sách này là “dân chủ lập hiến phương Tây”, theo sau đó là những điều cấm kỵ khác như ủng hộ nhân quyền, tư pháp độc lập, báo chí truyền thông độc lập và việc chỉ trích quá khứ của đảng.

Shen Zhihua cho rằng “Nhiều người cực kỳ thất vọng bởi các lời nói và hành động [của Tập]. Nhưng có một số người bảo vệ ông ta và nói rằng một khi đã củng cố quyền lực

và ổn định tình hình chính trị, ông sẽ thúc đẩy các cải cách.” Theo logic này, động thái chuyên chế của Tập mang ý nghĩa sách lược hơn là chiến lược, là một cách để tập hợp những người trung thành với đảng nhằm chuẩn bị cho các cải cách khó khăn phía trước.

“Cách hiểu bi quan, và nói thẳng là thực tế hơn, là Tập không có ý tưởng mới mẻ nào nên ông ta chỉ trích dẫn lại những gì Mao nói và cố gắng nắm chặt quyền lực”, một “thái tử đảng” có tư tưởng cải cách và là con trai của một cựu lãnh đạo cấp cao của Trung Quốc, đồng thời là người biết rõ Tập nhưng xin dấu tên vì sợ bị ảnh hưởng chính trị nêu quan điểm. “Nếu đúng như vậy thì Trung Quốc không có hi vọng gì và cuối cùng sự giận dữ trong xã hội sẽ bùng nổ trở thành các cuộc nổi dậy của dân chúng.”

Điều thần kỳ đã qua?

Trong ba thập niên kể từ khi Đặng Tiểu Bình tiến hành cải cách định hướng thị trường và bắt đầu mở cửa Trung Quốc ra thế giới, nền kinh tế của nước này đã tăng trưởng trung bình khoảng 10% một năm. Thành tích ngoạn mục này đã đưa hàng trăm triệu người dân Trung Quốc thoát cảnh đói nghèo và khiến một số người cho rằng “chủ nghĩa Lenin thị trường” của Trung Quốc đã thách thức lý thuyết cho rằng các xã hội sẽ dân chủ hóa khi trở nên giàu có hơn. Nhưng theo Liu Yu, một phó giáo sư khoa học chính trị tại Đại học Thanh Hoa ở Bắc Kinh và Chen Dingding từ Đại học Macau, tác giả của một bài viết trong tạp chí *The Washington Quarterly*, thì “những người lập luận bảo vệ cho chủ nghĩa biệt lệ của Trung Quốc đã bỏ qua thực tế rằng vẫn còn quá sớm để biết được liệu trường hợp Trung Quốc khẳng định hay phủ nhận thuyết hiện đại hóa.”

GDP theo đầu người của Trung Quốc đạt khoảng 9.200 đô la tính theo sức mua vào năm 2012, nhưng theo Liu và Chen thì đó vẫn chưa đạt tới mức mà theo đó các nước có điều kiện lịch sử và văn hóa tương tự bắt đầu quá độ sang dân chủ. Theo hai tác giả thì vào năm 1988 khi Hàn Quốc và Đài Loan bắt đầu dân chủ hóa thì cả hai có mức thu nhập bình quân đầu người theo sức mua lần lượt là 12.221 và 14.584 đô la (tính theo đồng đô la năm 2010). Mức thu nhập của Liên Xô và Hungary năm 1989 khi các nước này bắt đầu quá độ chính trị lần lượt là 16.976 và 11.257 đô la (tính theo giá trị đô la năm 2010).

Những con số này cho thấy tăng trưởng kinh tế nhanh và tiếp tục của Trung Quốc sẽ khiến nước này tiến dần tới quá trình chuyển hóa chính trị trong nước trong vài năm tới. Theo logic này, khả năng mang lại tăng trưởng nhanh chóng và nâng cao mức sống - nguồn mang lại tính chính danh chính của đảng từ khi đoạn tuyệt chủ nghĩa Mao - lại chính là điều rất cuộc sẽ dẫn tới việc đảng mất quyền kiểm soát tuyệt đối về chính trị.

Nhưng giờ đây đã có những dấu hiệu mạnh mẽ cho thấy mô hình kinh tế do nhà nước chi phối, định hướng xuất khẩu và dựa vào đầu tư của Trung Quốc đã bắt đầu hụt hơi và rằng tăng trưởng có thể chậm lại nhanh hơn so với những gì Bắc Kinh kỳ vọng. Tỷ lệ tăng trưởng GDP danh nghĩa theo năm đã giảm từ mức 17% vào quý tư năm 2011 xuống còn

khoảng 8% vào quý hai năm nay và tăng trưởng của năm ngoái là mức tăng thấp nhất trong vòng 13 năm. Hầu hết các nhà kinh tế đều cho rằng tốc độ sẽ còn giảm tiếp trong một vài năm tới.

Tính theo cách nào đi nữa thì Trung Quốc cộng sản giờ đây là một trong những xã hội bất bình đẳng nhất trên thế giới, với phần lớn của cải tập trung vào tay một giới tinh hoa nhỏ có các mối quan hệ với chính quyền. Nếu tình trạng kinh tế giảm tốc hiện tại biến thành một cuộc khủng hoảng kinh tế hay kích thích tình trạng thất nghiệp tràn lan, thì phần lớn các nhà phân tích tin rằng chính phủ sẽ nhanh chóng đổi mặt với những hình thức nổi dậy nào đó của dân chúng. Mao Yushi, một nhà kinh tế 84 tuổi được coi là cha đẻ của kinh tế học vĩ mô hiện đại của Trung Quốc, cho rằng “Trong vòng hai thế kỷ qua, 30 năm vừa rồi là giai đoạn kéo dài duy nhất không có chiến tranh, nạn đói hay hành quyết tập thể, một giai đoạn mà cuộc sống mọi người dân đều khá giả hơn. Tính chính danh của chế độ chủ yếu đến từ thành công trong cải cách kinh tế nhưng vấn đề nghiêm trọng là các kỳ vọng giờ đây là quá lớn.”

Nhà kinh tế lớn tuổi đã bị thanh trừng nhiều lần trong thời kỳ Mao cầm quyền. Ông mất 20 năm lao động cực nhọc ở vùng nông thôn, chịu đánh đập và lăng nhục. Sau khi được phục hồi chính trị, vào năm 1993 ông thành lập Viện Unirule, một viện nghiên cứu tư vấn chính sách kinh tế độc lập, và ông vẫn còn nhiều ảnh hưởng trong giới cải cách bên trong đảng cũng như chính phủ.

Mao dự đoán rằng Trung Quốc sẽ đổi mặt với một cuộc khủng hoảng tài chính “không thể tránh khỏi” trong vòng từ một đến ba năm tới do khối lượng nợ xấu khổng lồ đang tích tụ và một bong bóng tài sản khổng lồ, nhưng ông nghĩ rằng điều này sẽ đẩy đất nước đến với dân chủ. “Tôi nghĩ một cuộc khủng hoảng tài chính thực ra lại tốt cho Trung Quốc vì nó sẽ buộc chính phủ phải thực thi các cải cách kinh tế và chính trị,” Mao nói. “Đó là kịch bản tốt nhất nhưng kịch bản xấu nhất sẽ là một cuộc nổi dậy bạo lực và theo sau đó là một thời kỳ dài của bất ổn và suy thoái kinh tế, giống như tình hình ở Ai Cập.”

Ví dụ tiêu cực của Ai Cập ngày nay thường xuyên được các nhà phân tích chính trị Trung Quốc lẫn phương Tây nhắc tới. Giống như nhà cựu độc tài Ai Cập Hosni Mubarak, đảng cộng sản đã hết sức thành công trong việc đập tan bất cứ lực lượng có tổ chức nào trong xã hội trước khi chúng bén rễ.

“Hệ thống hiện hành của Trung Quốc chắc chắn sẽ sụp đổ tại một thời điểm nào đó, có thể là trong một vài tháng, vài năm hay vài thập niên tới, nhưng khi nó sụp đổ mọi người sẽ nói đương nhiên điều đó chắc chắn sẽ xảy ra,” giáo sư Link nói. “Câu hỏi khiến tôi thực sự lo lắng là điều gì sẽ xảy ra sau đó. Đảng đã xóa sạch bất cứ nhóm nào mà đảng không kiểm soát được hoặc nếu chúng không có cách nhìn nhận thế giới như cách của đảng và không có tổ chức nào để thay thế nó.”

Lời nguyện Olympic

Chắc hẳn chỉ là một sự trùng hợp thú vị của lịch sử rằng không có chế độ chuyên chế nào từ chế độ của Mexico có thể tiếp tục tồn tại thêm hơn một thập niên sau khi làm chủ nhà của một kỳ Olympic hiện đại – như trường hợp Berlin năm 1936, Matxcova năm 1980, Sarajevo năm 1984 và Seoul năm 1988. Năm năm sau kể từ lúc này, Đảng cộng sản Trung Quốc, vốn coi Olympic năm 2008 tại Bắc Kinh như là một bữa tiệc trên sân khấu thế giới, có thể chưa bước qua được lời nguyện Olympic này nhưng sẽ đã vượt qua được vòng đời của Liên Xô và giúp lập đổ thuyết dân chủ hóa.

Nhưng ngay cả những người bảo vệ đảng nhiệt thành nhất cũng thừa nhận rằng các lãnh đạo đảng không thể trị vì mãi mãi mà không giải quyết các đòi hỏi được tham gia chính trị từ một tầng lớp trung lưu ngày càng tăng vốn quan tâm nhiều hơn về không khí sạch, nước sạch, chính phủ trong sạch và thực phẩm an toàn hơn là mức tăng trưởng GDP.

Sau ba thập niên bùng nổ kinh tế mạnh mẽ, mô hình tăng trưởng của Trung Quốc bắt đầu hụt hơi và nếu phải đối mặt với một sự trì trệ kinh tế đột ngột, đảng sẽ đánh mất nguồn chính danh quan trọng nhất của mình. Nếu vị chủ tịch mới của Trung Quốc Tập Cận Bình nắm bắt được thời cơ và bắt đầu các cải cách chính trị ý nghĩa thì Trung Quốc có thể noi gương Đài Loan và Hàn Quốc vào cuối những năm 1980 và đầu những năm 1990 để thực thi một sự quá độ hòa bình lên một hệ thống dân chủ và đa nguyên hơn.

Trên khuôn viên rợp bóng cây của Trường Đảng Trung ương, một số giáo sư đã bắt đầu nghiên cứu cách làm thế nào có thể đạt được kỳ tích đó. Nhưng cho tới lúc này Tập vẫn chưa thể hiện xu hướng sẽ làm bất cứ điều gì ngoài thắt chặt sự bầu vùi quyền lực của đảng và trừng phạt những ai dám nghi ngờ sự cai trị vĩnh cửu của chế độ độc đảng.

Nhiều người trong và ngoài đảng lo rằng việc cố gắng đàn áp sự bất mãn đang ngày càng gia tăng của công chúng bằng cách sử dụng các công cụ đàn áp như cũ, chính quyền mới có thể một ngày nào đó thức dậy và đối mặt với những đám đông biểu tình trên đường phố. “Tập Cận Bình và chính quyền của ông mang lại cơ hội cuối cùng để Trung Quốc thực thi sự chuyển hóa xã hội [sang một hệ thống chính trị tự do hơn] bắt nguồn từ chính bên trong đảng và bên trong hệ thống,” Shen Zhihua nói. “Nếu không có các cải cách này chắc chắn sẽ diễn ra một sự bùng nổ [của nổi dậy] xã hội.”

GIỚI THIỆU DỰ ÁN NGHIENCUUQUOCTE.NET

Mục đích

Nghiencuuquocte.net là một dự án phi chính trị, phi lợi nhuận nhằm mục đích phát triển nguồn học liệu chuyên ngành nghiên cứu quốc tế bằng tiếng Việt và thúc đẩy việc học tập, nghiên cứu các vấn đề quốc tế tại Việt Nam.

Lý do ra đời

Trong khi số người học tập và nghiên cứu về các vấn đề quốc tế ở Việt Nam ngày càng gia tăng thì việc tiếp cận các tài liệu mang tính học thuật của thế giới về lĩnh vực này còn rất hạn chế vì hai lý do: Thứ nhất, các tài liệu này thường phải trả phí mới tiếp cận được, trong khi các trường đại học và viện nghiên cứu của Việt Nam hầu như không có chi phí trang trải. Thứ hai, các tài liệu này chủ yếu được xuất bản bằng tiếng Anh, khiến nhiều sinh viên, nhà nghiên cứu, và đặc biệt là quang đại độc giả quan tâm đến các vấn đề quốc tế nói chung, gặp khó khăn trong việc tiếp thu, lĩnh hội. *Nghiencuuquocte.net* ra đời với hi vọng sẽ góp phần khắc phục được các vấn đề trên.

Hoạt động chính

Hoạt động chính của *Nghiencuuquocte.net* là biên dịch sang tiếng Việt và xuất bản trên website của mình các nguồn tài liệu mang tính học thuật bằng tiếng Anh về lĩnh vực quan hệ quốc tế, bao gồm chính trị quốc tế, kinh tế quốc tế, và luật pháp quốc tế.

Các tài liệu này chủ yếu là các bài báo trên các tạp san quốc tế, các chương sách, hoặc các tài liệu tương ứng, đã được xuất bản bởi các nhà xuất bản, các trường đại học và viện nghiên cứu có uy tín trên thế giới.

Dự án ưu tiên biên dịch và xuất bản:

- Các bài viết mang tính nền tảng đối với lĩnh vực nghiên cứu quốc tế;
- Các bài viết có nhiều ảnh hưởng trong lĩnh vực này;
- Các bài viết liên quan trực tiếp hoặc có ảnh hưởng, hàm ý gián tiếp đến Việt Nam;
- Các bài viết được đồng đạo độc giả quan tâm.

Sau khi dự án hoạt động ổn định, số lượng các bài dịch có chất lượng tăng lên, *Nghiencuuquocte.net* có thể tính tới việc hợp tác với các đối tác để biên soạn các tuyển tập bài dịch theo từng chủ đề nhất định và phát hành dưới dạng sách in hoặc ebook.

Quy trình biên dịch và xuất bản

Ban biên tập chịu trách nhiệm tuyển lựa (và xin phép các nhà xuất bản nếu cần) các bài viết để giao cho các cộng tác viên dịch. Các cộng tác viên cũng có thể chủ động đề xuất lên Ban Biên tập các bài viết mà mình muốn dịch. Sau khi có sự đồng ý của Ban Biên tập, cộng tác viên sẽ tiến hành biên dịch.

Các cộng tác viên hoặc các cá nhân khác nếu đã dịch sẵn một bài viết/ chương sách nào đó cũng có thể gửi đến Ban Biên tập (kèm bản gốc tiếng Anh) để xem xét. Nếu đề tài phù hợp và chất lượng đạt yêu cầu, bài viết có thể được hiệu đính và xuất bản.

Sau khi nhận được bản dịch, Ban Biên tập sẽ kiểm tra bước đầu chất lượng bài dịch. Nếu chất lượng không đạt (ví dụ sai quá nhiều, khó có thể hiệu đính, biên tập được một cách hiệu quả) thì bài dịch sẽ bị từ chối và trả lại người dịch. Trong trường hợp chất lượng thỏa đáng, bài dịch sẽ được chuyển tới các cộng tác viên phù hợp để kiểm định và hiệu đính. Sau khi hiệu đính, Tổng Biên tập sẽ kiểm tra lại lần cuối. Nếu đạt yêu cầu, bài dịch sẽ được xuất bản trên website dự án.

Tổng Biên tập là người quyết định cuối cùng về việc lựa chọn bài dịch, người dịch, người hiệu đính, cũng như việc chuyển hiệu đính và xuất bản các bài viết.

Xuất bản các bài dịch đã được công bố

Ban biên tập hoan nghênh các cộng tác viên đóng góp các bài dịch đã được hiệu đính và xuất bản ở các nơi khác. Trong trường hợp hợp đó, các cộng tác viên đảm bảo việc công bố các bài dịch đó trên *Nghiencuuquocte.net* đã được cho phép bởi các bên liên quan.

Yêu cầu đối với bản dịch

Để được xem xét xuất bản, bản dịch phải đảm ứng các yêu cầu sau:

- Dịch sát và đầy đủ bài viết nguyên gốc. Trong trường hợp vì lý do đặc biệt mà cộng tác viên muốn bỏ một phần nào đó của bài viết gốc thì phải thông báo và được sự đồng ý của Ban Biên tập.
- Ngôn ngữ tiếng Việt trong sáng, dễ hiểu. Hạn chế tối đa lỗi chính tả.
- Trong trường hợp có các thuật ngữ, đoạn văn người dịch cảm thấy khó hiểu hoặc dịch chưa chuẩn, người dịch cần đánh dấu (highlight) các thuật ngữ, đoạn văn đó để tiện cho việc hiệu đính biên tập.

- Giữ toàn bộ nguồn tài liệu tham khảo như trong bản gốc (footnote, endnote, bibliography). Các footnote, endnote có chứa thông tin bổ sung cần được dịch. Tuy nhiên, để tiện cho việc truy nguồn tài liệu tham khảo của người đọc, người dịch giữ nguyên tiếng Anh (không dịch sang tiếng Việt) các nguồn tài liệu tham khảo của bài viết gốc.
- Bài dịch phải được đánh máy bằng font chữ Unicode, cỡ 12 pt, cách dòng 1,5, file MSWord 2003, 2007, 2010 (không gửi bản pdf).
- Bài dịch phải sử dụng Bìa bài dịch theo mẫu thống nhất. Download template bìa bài dịch tại đây: [Template Bìa bài dịch](#)
- Tên file: Tên người dịch + Tên bài viết gốc bằng tiếng Anh.
- Bài dịch sau khi hoàn thành gửi về địa chỉ: nghiencuuquocte@gmail.com.

Thời hạn hoàn thành bản dịch

Vì đây là một dự án dựa trên sự đóng góp tự nguyện, Ban Biên tập không yêu cầu thời hạn cụ thể đối với việc hoàn thành các bản dịch. Tuy nhiên, Ban Biên tập hi vọng sẽ nhận được bản dịch trong thời hạn 45 ngày kể từ ngày bản gốc được gửi cho người dịch. Thông thường các bản bài gốc tiếng Anh sẽ có độ dài từ 20-35 trang (bao gồm endnote, footnote, bibliography).

Cộng tác với *Ngheencuuquocte.net*

Do đây là một dự án phi lợi nhuận mới ở giai đoạn đầu và chưa có tài trợ nên chúng tôi kêu gọi sự tham gia tình nguyện của các cộng tác viên ở cả hai công đoạn biên dịch và hiệu đính. Nếu bạn quan tâm và muốn trở thành cộng tác viên của dự án, vui lòng điền vào mẫu đơn đăng ký tại: <http://ngheencuuquocte.net/dang-ky-cong-tac/>

Các cộng tác viên đăng ký, tùy vào quyết định của Ban Biên tập, có thể sẽ được đưa vào danh sách cộng tác viên luôn hoặc sẽ được gửi một đoạn trích từ một bài báo/chương sách (khoảng 1-2 trang) để dịch thử. Nếu đạt yêu cầu, chúng tôi sẽ đưa các bạn vào danh sách cộng tác viên và sẽ gửi bài cho các bạn biên dịch/ hiệu đính khi có bài phù hợp với chuyên môn của bạn hoặc theo đăng ký chủ động của bạn. Lưu ý: Việc bạn được gửi bài để dịch cũng như việc bạn nộp bài đã dịch không đảm bảo chắc chắn bài dịch của bạn sẽ được hiệu đính, biên tập và xuất bản.

Lợi ích của việc trở thành cộng tác viên của *Ngheencuuquocte.net*:

- Rèn luyện và nâng cao khả năng tiếng Anh, nhất là kỹ năng dịch thuật;
- Mở rộng hiểu biết về các lĩnh vực nghiên cứu quốc tế;
- Đóng góp vào sự phát triển của cộng đồng học tập và nghiên cứu quốc tế tại Việt Nam;
- Được cấp giấy chứng nhận cộng tác viên (có thể đưa vào hồ sơ xin học bổng, xin việc làm) nếu đóng góp từ 2 bài dịch trở lên.
- Được nhận thù lao trong trường hợp dự án xin được tài trợ hoạt động hoặc bài dịch được sử dụng trong các ấn phẩm phát hành có thu phí.

Bản quyền bài dịch

Bản quyền đối với bản dịch được xuất bản cùng được chia sẻ bởi người dịch, người hiệu đính (nếu phải hiệu đính) và trang *Ngheencuuquocte.net*. Trong trường hợp bản dịch phát sinh doanh thu (ví dụ được đưa vào các giáo trình, tập bài đọc, hoặc các ấn phẩm khác được phát hành có thu phí như sách in hoặc ebook), thì sau khi trừ các chi phí biên soạn, in ấn, phát hành, lợi nhuận thu được sẽ được chia theo tỉ lệ: Người dịch: 40% (hoặc 75% nếu không phải hiệu đính); Người hiệu đính: 35%, trang *Ngheencuuquocte.net*: 25%.

Trang *Ngheencuuquocte.net* chịu mọi phí tổn trong trường hợp phải trả phí cho nhà xuất bản để bài viết được phép dịch sang tiếng Việt.

Đăng tải, phát hành lại bài dịch từ *ngheencuuquocte.net*

Việc đăng tải lại trên các trang mạng các bài dịch đã công bố trên website dự án phải ghi rõ nguồn và dẫn link tới bài viết gốc trên *ngheencuuquocte.net*.

Trong trường hợp in ấn hoặc sử dụng các bài viết cho mục đích thương mại, các bên liên quan phải nhận được sự cho phép bằng văn bản của Ban Biên tập *ngheencuuquocte.net*.

Dù nỗ lực tối đa trong nguồn lực cho phép để đảm bảo chất lượng của các bài dịch, *ngheencuuquocte.net* không chịu trách nhiệm về độ tin cậy, chính xác của các bài dịch cũng như những hậu quả có thể phát sinh từ việc trích dẫn, sử dụng lại nội dung của các bài dịch đó dưới bất kỳ hình thức nào.

Miễn trừ trách nhiệm

Trong khi trân trọng sự đóng góp của các cộng tác viên, *Ngheencuuquocte.net* và Ban Biên tập không thể chịu bất cứ trách nhiệm nào đối với các tổn thất, thiệt hại về vật chất, tinh thần, thời gian, sức khỏe... có thể xảy ra đối với các cộng tác viên trong quá trình tiến hành cộng tác với dự án.

Liên lạc

Mọi trao đổi xin vui lòng gửi tới: Lê Hồng Hiệp Email: ngheencuuquocte@gmail.com.